

Det haster med krisetiltakene

Debatt

TERJE STRØM
samfunnsøkonom,
Høyres stortingsgruppe

Målrettet politikk. Norsk økonomi er preget av finanskrisen og forventninger til svakere etterspørsel etter varer og tjenester. Statistisk sentralbyrå spår resesjon i Norge. Lånetilbudet fra bankene til bedriftene fungerer ikke normalt. Dermed får vi sterkere negative ringvirkninger på realøkonomien og arbeidsplasser enn ellers. Regjeringen burde vært raskere på

ballen med målrettet finanspolitikk.

I Aftenposten 8. januar skriver statsminister Stoltenberg: «Å bruke rentevirkemiddelet har vært viktig for Regjeringen. Derfor la vi i høst frem et statsbudsjett som la til rette for lavere renter». For det første er det sentralbanken som har rentevirkemiddelet, og ikke Regjeringen.

Tar æren. For det andre hadde det vært mer redelig av Stoltenberg å vise til krisetid og ekstraordinære rentekutt i utlandet. Da må Norges Bank gjøre tilsvarende for å sikre norsk økonomi. Inflasjonen er ikke hovedproblemet lenger. Stats-

ministeren skrev: «statsbudsjettet, stimulerer økonomien ved at bruken av oljeinntekter øker med 14 milliarder kroner . . .».

Hvordan kan Regjeringen samtidig legge til rette for lavere renter? De fleste fagøkonomer mener nok at det er sterk stimulans i et «normalår» som var forutsetningen i statsbudsjettet. Det er med undring jeg ser at Regjeringen forsøker å ta æren for både lavere rente og betydelig finanspolitisk stimulans. Bedrifter og husholdninger vil få lavere renter. Ikke minst er det viktig for verdiskaping og arbeidsplasser, men utfordringene står også i kø med økende antall konkurser og

raskt voksende arbeidsledighet.

Da hadde det vært klokt å reversere de unødige skatteskjerpelsene i årets statsbudsjett. «Bad timing, Prime minister!» Verdensøkonomien opplever dramatiske utfordringer. Det er tilnærmet nullrente i USA. Renten er også på sitt laveste på over 300 år i Storbritannia. Det er behov for globale tiltak for optimisme og vekst. Norges Bank vil sikkert fortsette rentekuttene.

Regjeringen på sin side bør holde seg for god til å føre en retorikk som gir dem selv æren for at renten går kraftig nedover. Det er mørke skyer, investeringstørke og økende ledighet som sikrer lavere rente i 2009.

FORSTERKER KRISEN. Politikere i en rekke land bruker den økonomiske krisen til å bygge mur rundt sine nasjonale markeder.

Frihandelen svekkes

Debatt

ROALD
GULBRANDSEN
direktør,
NHO-Mat og Drikke

Global samhandel. Frihandelen er ikke på moten. Politikerne verden rundt deler ut nasjonale tiltakspakker med julenissen som forbilde – det er nødvendig. I tillegg bygger politikerne murer rundt sine nasjonale markeder – det forsterker krisen. Ingen politikere viser vilje til global samhandling – det bekymrer.

Russland vil ha økte importavgifter på importerte biler, og USA støtter sannsynligvis en bilindustri som ikke er konkurransedyktig. Flere land med Russland og India i spissen har økt tollsatsene på matvarer. Utviklingen står i skarp kontrast til den enigheten som man oppnådde under G20-landenes møte i Washington i november, hvor det ble sagt at man skulle avstå fra proteksjonistiske tiltak i 12 måneder fremover. I tillegg skulle de få til et gjennombrudd i arbeidet med en ny handelsav-

tale i Verdens handelsorganisasjon (WTO).

Selv om verden er endret og utland har fått økt betydning i WTO, er det avgjørende at USA vil bidra aktivt til en ny forhandlingsløsning. Beklageligvis er det ikke tilfelle, og hele WTO prosessen er derfor lagt på softis.

I opinionen er frihandel ikke lenger på moten i USA. Landet har tapt flere saker i WTOs tvisteløsningssystem, blant annet på bomull. Slike tap oppleves uvant og uvirkelig for verdens stormakt, men viser samtidig at WTO virker etter sin hensikt.

I vår oljesmurte økonomi har vi glemt at norsk velferd er begrundet i næringslivets verdiskaping, åpenhet og samhandling med resten av verden.

For å håndtere både mulighetene og truslene er det en forutsetning at verden har institusjoner som kan omdanne politikk til regelverk og med makt til å gjennomføre sanksjoner. Behovet for WTO har neppe vært større, tilliten har aldri vært mindre.

Dagens globale økonomiske situasjon er sammensatt. Å redusere handelsbarrierer vil være en del av løsningen, men selv sagt ikke hele løsningen. En ny

Store amerikanske biler av eldre årgang i Detroit er et symbol på en bilindustri som ikke lenger er konkurransedyktig, men som likevel får nasjonal støtte. I opinionen er frihandel ikke lenger på moten i USA.

ARKIVFOTO: PAAL AUDESTAD

WTO-avtale vil være et stort virkemiddel for å håndtere utfordringer i en globalisert verdensøkonomi på vei mot resesjon.

Men nytt regelverk for handel er kanskje ikke like egnet for politiske julenisser som tiltakspakker.

BI-studenter undervises i etikk

Debatt

JANNE LOG
kommunikasjonsdirektør
Handelshøyskolen BI

Integrert del. Handelshøyskolen BI underviser sine økonomistudenter i etikk både på master- og bachelornivå. På masternivå foregår etikkundervisningen både integrert i de ulike fagene og gjennom et eget kurs. På bachelornivå foregår denne undervisningen foreløpig kun som integrert del i fagene, men fra høsten 2009 vil også samt-

lige bachelorstudenter ved BI få et obligatorisk kurs i etikk i tillegg.

I sitt innlegg Aftenposten 15. januar gjentar de selvutnevnte etikkexpertene Jørn Bue Olsen og Eva Aronsen sine uokumenterte påstander om at BI ikke underviser i etikk på bachelornivå. Og ikke bare det: De går til og med så langt som å insinuere at BIs rektor kommer med unnskyldninger og gale opplysninger når han korrigerer det feilaktige bildet av etikkundervisningen på BI, som Bue Olsen og Aronsen fikk Aftenposten til å sette på trykk.

Må dokumentere. Skal Bue Olsen og Aronsen ha troverdighet som etikk eksperter, bør de kunne dokumentere sine påstander. Det går ikke an å hevde at en utdanningsinstitusjon ikke har etikkundervisning som en integrert del av fagene, bare fordi dette ikke er beskrevet i studieplanene. BI har integrasjon av etikkundervisningen i de øvrige fagene som en del av sin undervisningskultur.

Man må gjerne mene at den etikkundervisningen som foregår integrert burde vært beskrevet i studieplanene, men å bruke slik manglende beskrivelse

til å hevde at BI ikke har etikkundervisning er stryk i logikk!

Mangler fakta. Det dette dreier seg om, er at Bue Olsen og Aronsen har skrevet et notat om etikkundervisningen ved norske utdanningsinstitusjoner uten å ha undersøkt fakta ved disse institusjonene godt nok. Hadde Bue Olsen og Aronsen tatt seg bryet med å gå til primærkildene og intervjuet noen av BIs professorer ved de instituttene som underviser i økonomi og etikk, ville de ha kunnet skrevet sitt notat basert på fakta fremfor antagelser.

Etikk i stedet for jus?

Debatt

FRIDTJOF FRANK
GUNDERSEN
professor emeritus

Obligatorisk fag. Dekanus Frank Lindberg og professor Ove Jakobsen ved Handelshøyskolen i Bodø har en artikkel i Aftenposten 8. januar under tittelen «Etikk og dannelse må på dagsordenen», og de roser seg av at Handelshøyskolen i Bodø er den eneste som har lyktes med å innføre etikk som obligatorisk fag både på bachelor og masternivå. De hevder at etikk integrert i det enkelte fag ikke er nok.

Et markert trekk ved økonomiutdannelsen i Norge de siste 30-40 år er at rettslære gradvis er blitt skjøvet ut til fordel for en rekke nye fag både når det gjelder vektall og undervisningstimer. Disse fag har lite med etikk å gjøre. Snarere tvert imot. Jeg vet at dette gjelder Norges Handelshøyskole og Handelshøyskolen i Oslo (BI) og det er blitt opplyst at det også gjelder ellers.

Avtalenes plass. Det er intet fag som er bedre egnet til å belyse etiske problemstillinger i næringslivet enn det juridiske. Inngåelse og oppfyllelse av avtaler står sentralt.

Avtaleloven fastslår at avtaler er ugyldige hvis de er inngått i strid med «redelighet og god tro» og hvis de ville virke «urimelig eller i strid med god forretnings-skikk» å gjøre dem gjeldende. I kontraktsretten står rekkevidden av selgers opplysningsplikt og kjøpers undersøkelsesplikt sentralt.

I erstatningsretten er kravet til aktsomhet viktig. Markedsføringen må ikke stride mot «god forretnings-skikk næringsdrivende imellom» eller være «urimelig i forhold til forbrukerne.» I selskapsretten og forvaltningsretten kommer habilitetsspørsmålene opp, og i Arbeidsretten spørres det om en oppsigelse er saklig begrunnet.

Anvendt etikk. De ovennevnte problemstillinger er først og fremst preget av anvendt etikk i forretningslivet og konkretiseres i en mengde domsavgjørelser. Med den beskjedne plass jusen nå har i økonomiutdannelsen, er det i undervisningen ikke mulig å gå nærmere inn på rettspraksis, slik at de spørsmål som dommerne stilles overfor blir profilert. De overveielser som ligger bak deres domsavsigelser må også forbli ukjent for studentene. Når situasjonen er slik, er det kanskje bruk for et generelt fag i etikk. Det er i alle fall bedre enn ingenting.